

Straf(proces)recht

Snelrecht: Van dynamisch controleren naar etnisch profileren

dinsdag 08 november 2016 door Patrick van der Meij

Bij een zogenoemde dynamische verkeerscontrole lijkt het op het eerste gezicht te gaan om een reguliere controle van de bestuurder van een auto door agenten in uniform op grond van de Wegenverkeerswet. Het komt er echter feitelijk op neer dat de auto of bestuurder om de een of andere reden belangstelling heeft gewekt bij de politie, waarbij de controlebevoegdheid (het aan de kant zetten en het vragen naar rijbewijs en kentekenpapieren) wordt ingezet om meer informatie te verkrijgen met het oog op een eventuele strafrechtelijke verdenking. Het vervolg is namelijk dat de controlerende politieagenten de inzittenden vragen of ze een kijkje mogen nemen in de kofferbak, zonder dat daar nu concreet aanleiding toe is. Wordt die toestemming verkregen, wat gek genoeg vaak het geval is, en worden verdovende middelen, vuurwapens of contante geldbedragen aangetroffen, dan schakelt de politie over van controle naar opsporing en borduurt men verder op de ontstane verdenking. Een strafvorderlijke *fishing expedition*, opsporing op basis van vage risicokenmerken zonder enige verdenking, waardoor informatie kan worden vergaard die anders niet toegankelijk zou zijn.

PATRICK VAN DER MEIJ

Patrick van der Meij is strafrechtadvocaat en partner bij Cleerdin & Hamer Advocaten en research fellow bij het Instituut voor Strafrecht & Criminologie aan de Universiteit Leiden.

De feitenrechter trachtte eind 2015 paal en perk aan deze werkwijze te stellen. Het Gerechtshof Amsterdam (ECLI:NL:GHAMS:2015:5307) oordeelde dat het aanwenden van controlebevoegdheden enkel en alleen voor opsporingsdoeleinden strijdig is met de beginselen van een goede procesorde, met het verbod van *détournement de pouvoir*. Het hof achtte de inzet van de dynamische verkeerscontrole onrechtmatig met bewijsuitsluiting en vrijspraak tot gevolg.

De Hoge Raad (ECLI:NL:HR:2016:2454) casseerde echter het arrest van het Hof om de banale reden dat de verkeerscontrole strikt genomen niet alleen gericht was geweest op informatievergaring in het kader van de opsporing. De politieagenten vroegen immers nadat ze de auto naar de kant hadden gehaald toch ook echt om de papieren? Een bijzonder oordeel, juist omdat het hof zo zorgvuldig in kaart had gebracht hoe wijdverbreid en standaard de dynamische verkeerscontrole was geworden en dat het vragen om de papieren niet meer dan een toneelstukje was. De enige principiële uitkomst van het arrest van de Hoge Raad is dat de risicokenmerken niet uitsluitend of hoofdzakelijk mogen bestaan in etnische of religieuze kenmerken van de bestuurder of inzittenden. Maar goed, als het toneelstukje omtrent het dynamisch controleren slaagt, dan zal het de politie ook wel lukken het etnisch profileren te omzeilen.